

Проаналізувавши практику адміністративних судів в Україні у вирішенні справ осіб, що шукають притулку, юристи *Міжнародної юридичної групи AstapovLawyers* дійшли наступних висновків:

I. У **78** зі **105** перевірених випадків суд відмовив у задоволенні заяви, надавши статус біженця за 27 винесеними рішеннями.

II. Рішення суду про відмову та надання такого статусу рясніють **помилками процесуального та матеріального характеру**. Найчастіше можна натрапити на наступні **недоліки**:

(1) Обов'язок доказування у більшості випадків покладається на заявника. Пункт 2 статті 71 2 Кодексу адміністративного судочинства та відповідні норми міжнародного законодавства про біженців передбачають, що міграційні органи мають довести неправоту заявника. Проте аналіз рішень, винесених судами України показує, що суди врят чи коли звертаються до міграційних органів з проханням підкріпити свої відмови будь-якими доказами. З іншого боку, докази, подані заявником, проходять сувору та ретельну перевірку і велика кількість судових рішень про відмову базується саме на тому факті, що заявник не надав достатніх доказів.

(2) Правило, закріплене у численних джерелах, дотримується лише у поодиноких випадках. 25 червня 2009 р. Пленум Вищого адміністративного суду України прийняв Постанову № 1 «Про судову практику розгляду спорів щодо статусу біженця, видворення іноземця чи особи без громадянства з України та спорів, пов'язаних з перебуванням іноземця чи особи без громадянства в Україні» (надалі – «Постанова»), у пункті 9 якої передбачається, що під час розгляду справ біженців суди повинні ретельно вивчати поточну ситуацію у країні походження біженця. Цей аналіз має ґрунтуватися на декількох надійних джерелах. Лише в поодиноких випадках суди дотримуються цього положення. Зокрема, у численних рішеннях суди навіть взагалі не аналізували ситуацію у країні походження, а у тих випадках, коли такий аналіз все ж таки було проведено, висновки суду ґрунтувалися, за рідкісним винятком, на одному джерелі.

(3) Лише у рідкісних випадках суди проводять перспективний аналіз ситуації заявника, який вони повинні проводити відповідно до Постанови, судової практики Європейського суду з прав людини та практики розгляду заяв Верховним комісаром ООН у справах біженців. У переважній більшості випадків судді розглядають питання про те чи є заявник, і рідше, чи міг він піддаватися переслідуванню, залишаючись у країні походження. Проте вони неохоче надають оцінку ймовірності того, що особа може зазнати переслідування у випадку її повернення до своєї країни походження.

(4) Суди часто переоцінюють важливість правила «першої благополучної країни». Зокрема, у багатьох випадках судді відхиляють заяви посиляючись на факт, що особа прибула в Україну з нібито благополучної країни, не перевіряючи: (а) чи є ця країна дійсно благополучною; (б) чи перебуває заявник вже достатньо тривалий час, щоб звертатися стосовно отримання статусу біженця та (в) чи може заявник повернутися до цієї благополучної країни.

(5) Інша підстава, яка використовується у більшості випадків для відмови у наданні статусу біженця – посилання на економічні причини залишення країни походження. І хоча Конвенція ООН про біженців та законодавство України дійсно не передбачають можливості надання статусу біженця, виходячи з економічних підстав, українські судді схильні ігнорувати той факт, що залишення особою країни свого походження у пошуках кращого життя, автоматично не позбавляє її можливості отримання статусу біженця в Україні. Важливим є те, що існує ймовірність переслідування такої особи у випадку її повернення до країни свого походження.

(6) Лише у рідкісних випадках українські суди враховують конкретні обставини осіб, що прибувають з країн, на які поширюється керівні принципи Верховного комісара ООН щодо приймання осіб, які шукають притулку (UNCHR Eligibility Guidelines). Наприклад, заява афганця про те, що він працював водієм в американській гуманітарній організації, може і була відхилена судом, хоча у керівних принципах Верховного комісара ООН для оцінювання необхідності у міжнародному захисті осіб із Афганістану, які шукають притулку, конкретно зазначається, що особи, які працювали в іноземних гуманітарних організаціях, перебувають під ризиком зазнати нападів з боку сил Талібану. Так само рідко судді враховують ситуацію у конкретній провінції відповідної держави походження, і ще рідше – міжкланові взаємовідносини на її території.

(7) Часто трапляються випадки, коли українські суди відмовляють у наданні притулку особам, які надали неправдиві або змінені, чи недостовірні дані про час свого прибуття в Україну. Варто зауважити, що хоча пов'язаність фактів у заяві шукача притулку має суттєву важливість для перевірки її тверджень, приховування своєї особи або часу прибуття, само по собі, не є достатньою підставою для відмови у задоволенні заяви.

(8) У декількох випадках судові рішення, що суперечили міжнародному законодавству про біженців, були прийняті через прогалини в українському законодавстві. Наприклад, біженці з країн, де ведуться військові дії, не мають особливого статусу за законодавством України. Внаслідок цього, у випадку, якщо статус біженця не може бути надано особі на одній з підстав Конвенції, вона може бути вислана до своєї розореної війною країни.

III. Аналіз виявив певні **позитивні тенденції** у практиці судів України. Зокрема:

(1) У декількох рішеннях суди дотримали всіх міжнародних стандартів, обґрунтувавши свої рішення широким спектром джерел стосовно ситуації у країнах походження заявників та надавши оцінку ризику, що загрожує особі у випадку її повернення.

(2) Суди починають застосовувати міжнародні стандарти, навіть ті, які ще не були імплементовані в українському законодавстві, а саме Директиву Ради ЄС 2004/83/ЄС від 29 квітня 2004, стандарти Верховного комісара у справах біженців тощо.

(3) Застосування Постанови наближує судову практику України до міжнародних стандартів поведіння з біженцями.

У зв'язку з вищевикладеним, ми робимо висновок, що незважаючи на численні недоліки, судова практика України демонструє ознаки позитивного розвитку по відношенню до осіб, які шукають притулку і відповідна підготовка суддів може значно покращити дану ситуацію.

За додатковою інформацією, будь ласка, звертайтеся до Олени Карчової, директора зі зв'язків з громадськістю компанії AstapovLawyers: +38 (044) 490 70 01, pr@astapovlawyers.com

***Міжнародна юридична група AstapovLawyers** – одна з провідних компаній, що надають повний комплекс юридичних послуг в Україні, Росії та Казахстані. Компанія входить до десятки лідерів ринку і визнається такими авторитетними міжнародними галузевими виданнями, як Corporate INTL Magazine, Who's Who Legal, Legal 500 та ін. Зокрема, Corporate INTL Magazine у 2010 році назвав компанію «Фірмою року в галузі вирішення спорів в Україні» та «Фірмою року в галузі антимонопольного права в Росії». В офісах компанії в Україні, Росії та Казахстані працює понад 80 висококваліфікованих професіоналів. Серед клієнтів фірми агрокомпанії Glencore, Soufflet Negoce SA, Bunge, Valars Group, «Ефко», «Мрія», «Об'єднана зернова компанія», алкогольні холдинги Nemiroff, «Союз-Віктан», банки Raiffeisen Zentralbank, Cesci Komerzi Bank, «Родовід Банк», фармацевтичні компанії Bayer, Metagenics, «Онтіма фарм», телеком компанії CDMA, «Джамп Україна/Beeper», Huawei, металургійні компанії ThyssenKrupp SA, «Ferrexpo/Ворскла Сталь», «ДЕМЗ», «ЕМСС - Енергомашипецсталь», а також Danone/Nutricia, Avery Dennison, «Дитячий Світ», Perdue Farms, China National Oil Corporation, «Енергоатом», та інші. Докладніша інформація про фірму доступна на сайті www.astapovlawyers.com.*